

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА 3 1955 ГОДА ●

● NO.26 (3434) ●

● ЧАЦВЕР, 16 ЛІПЕНЯ, 2015

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Фестывалі яе душы
Кіраўніца беларускай суполкі ў Самары Ірына Глуская ўшанавана губернскай прэміяй
Стар. 2

Лёс, абпалены вайною
Жыццё майго таты, беларускага партызана Анатоля Краўчанкі, служыць прыкладам для яго дзяцей і ўнукаў
Стар. 3

Край паэтаў і дзівоснай красы
Пісьменнікі і музейшчыкі пабывалі на Лепельшчыне, наведалі бібліятэку-музей Тодара Кляшторнага ў аграгарадку Камень
Стар. 4

На беларускай пляцоўцы кірмашу ў Санкт-Пецярбургу гаспадарыць піцёрская суполка “Белыя росы”

ВЕСТКІ

Землякі сталі бліжэй

Пры Міністэрстве замежных спраў Беларусі ў адпаведнасці з прынятым у лістападзе мінулага года Законам «Аб беларусах замежжа» створаны Кансультацыйны савет па справах беларусаў замежжа. У яго ўвайшлі 32 прадстаўнікі дыяспары з 18 краін.

Адбылося першае пасяджэнне савета. Адкрываючы яго, старшыня савета, міністр замежных спраў Уладзімір Макей адзначыў:

— Усе мы хочам зрабіць нешта добрае і карыснае для сваёй зямлі. Прышоў час аб’ядноўвацца, беларусы замежжа не павінны адчуваць сябе адарванымі ад Радзімы.

Цікаваць на першай дыскусіі выклікала выступленне доктара філалагічных навук Адама Мальдзіса, які распавёў аб інфарматызацыі беларускай гуманістычнай прасторы, гадрыхтаваным рукапісе чарговай кнігі пра знакамітых беларусаў замежжа.

Што тычыцца недахопу інфармацыі, пра якую казалі многія госці, то на сустрэчы было абвешчана, што адзіны інтэрнэт-партал пра жыццё беларусаў дыяспары неўзабаве з’явіцца на базе газеты «СБ. Беларусь сегодня», дзе ўжо дзейнічае, дарэчы, электронная версія газеты «Голас Радзімы».

Па выніках пасяджэння прынята сумесная дэкларацыя, у якой, у прыватнасці, заяўляецца, што члены савета падтрымліваюць прапанову МЗС правесці ў 2016 годзе ў Мінску Дзелавы форум беларусаў замежжа.

Добра быць разам!

Беларуская культура гасцывала на “Славянскім кірмашу” ў Санкт-Пецярбургу

Лепш за ўсё пра сяброўства гавораць справы — тое тычыцца і адносін паміж народамі. Мы ведаем, да прыкладу, што ў 1944-м, калі савецкія войскі вызвалілі Беларусь ад фашысцкіх акупантаў, у Мінск ехалі арміяўскія і будаўнікі з Масквы і Ленінграда. Дапамагалі падымаць з руін беларускую сталіцу. Расія дзялілася з партызанскай рэспублікай усім, што мела сама: зерне і цэмент, трактары і цэгла, аўтамабілі і метал, медыкаменты і станкі, мыла і цукар... Мы ганарыліся агульнымі поспехамі. Разам асвойвалі цаліну, сібірскія і далёкаўсходнія абшары. Першымі запусцілі штучны спадарожнік Зямлі. Смаленскі хлопец Юрый Гагарын першым з зямлян пабываў у космасе. А ў першай жанчыны-касманаўткі Валянціны Церашковай,

цяпер мы ведаем, моцныя беларускія радыёвыя карані.

Наша агульная краіна — СССР — была звышдзяржавай, у якой усе народы жылі ў дружбе і згодзе. І цяпер у нашых краін шмат агульнага. Будзецца Саюзная дзяржава Беларусі і Расіі. Ёсць агульныя практыкі ў эканоміцы, культуры, гандлі, у галіне бяспекі, аховы дзяржаўных рубяжоў. На міжнароднай арэне Расія і Беларусь выступаюць, як правіла, адзіным фронтом. У экспазіцыях Дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны 1941—1945 гадоў, новы будынак якога адкрыты летась у Мінску, няма падзелу на рускіх і беларусаў: там адлюстраваны важныя для гісторыі падзеі, галоўным удзельнікам якіх быў савецкі народ. І трактары “Беларус”, грузавікі МАЗа — гэта сумесныя канкурэнтаздоль-

ныя прадукты машынабудаўнікоў Беларусі і Расіі.

Пра тое, што наслучыць, хораша думалася ў парку 300-годдзя Санкт-Пецярбурга, што на берэзе Фінскага заліва, у час традыцыйнага фестываля “Славянскі кірмаш”. Ладзілі яго, як і раней, Палац творчасці дзяцей і моладзі “Маладзёжны творчы Форум Кіцеж плюс” з падтрымкай гарадскога ўрада і адміністрацыі Прыморскага раёна Санкт-Пецярбурга. Працавала 12 пляцовак, прысвечаных 70-годдзю Вялікай Перамогі. На іх выступалі творчыя гурты з сямі рэгіёнаў Расіі, Беларусі, нацыянальна-культурных аўтаномій Санкт-Пецярбурга і Ленінградскай вобласці, працавалі майстры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, і нават можна было вырабіць сувеніры сваімі рукамі. Духавыя аркестры пры ўваходзе ў парк

ігралі папулярную музыку 40-х гадоў.

Два дзясяткі стэндаў на Алеі памяці адлюстроўвалі найбольш важныя падзеі Вялікай Айчыннай вайны. Расказвалі пра людзей, якія здабывалі Перамогу. У падборцы, прысвечанай абароне Ленінграда, я пабачыў інфармацыю пра Героя Савецкага Саюза лётчыка-знішчальніка Дзмітрыя Аскаленку. Урадзенец Быхаўскага раёна Магілёўшчыны загінуў, абараняючы леныградскае неба ў грозныя гады. На стэндзе “Піянеры-героі” быў і аповед пра юнага беларускага партызана Марата Казея, Героя Савецкага Саюза. На Алеі славы стаялі ў ганаровай варце ля Сцяга Перамогі, аддаючы даніну памяці пераможцам, навуачны адукацыйны ўстаноў Прыморскага раёна — пераможцы абаронна-спартыўнай гульні “Зарніца-2015”. → **Стар. 3**

ІНІЦЫЯТЫВА

Дзе згода, там і сяброўства

Іван Іванаў

Дзелавы і культурны комплекс Пасольства Беларусі ў Маскве становіцца гасціннай пляцоўкай для супрацоўніцтва розных дыяспар

За савецкім часам нямаю гаварылі пра даўнюю крэўную роднасць беларусаў, рускіх ды ўкраінцаў. Яно і зразумела: ніхто не будзе адмаўляцца, што ў жыцці трохбрацкіх народаў і да гэтага часу адчуваецца ўплыву духоўных каштоўнасцей славянскай даўніны. І святкаванні старажытнага Купалля,

ці Івана Купалы, — сведчанне нашай духоўнай роднасці. Таму і вельмі сімвалічна, што ў Расіі такое славянскае адзінства ўмацоўваецца, прычым якраз у светлую, насычаную пазітыўнай энергіяй Купальскую пару. “Дыяспары Беларусі, Расіі ды Украіны падпісалі ў Маскве дамову аб супрацоўніцтве”, — пра тое паведаміла прэс-служба Пасольства Беларусі ў Расіі.

Цырымонія падпісання дагавораў аб супрацоўніцтве прайшла 16 чэрвеня ў Пасольстве Беларусі ў Расіі — у Дзелавым і культурным комплексе пасольства Беларусі ў Маскве. І гэта дае падставы

меркаваць: менавіта беларусы Расіі выступілі з важнай, міратворчай па духу ініцыятывай. У той дзень грамадская арганізацыя “Федэральная нацыянальна-культурная аўтаномія беларусаў Расіі” (ФНКА) падпісала дамовы з агульнарасійскай грамадскай арганізацыяй “Асамблея народаў Расіі”, а таксама з Саветам зямляцтваў Украіны. “Пагадненні прадугледжваюць ажыццяўленне супрацоўніцтва ў сферы забеспячэння міжэтнічнай і міжканфесійнай згоды, пашырэнне агульнаграмадзянскіх каштоўнасцей і наладжванне

міжкультурнага дыялогу”, — гаворыцца ў паведамленні. Усе тры бакі зацікаўлены ў актывізацыі ўзаемадзеяння на карысць умацавання этнакультурных сувязяў, пашырэння кантактаў паміж суполкамі грамадзян. У планах — супольная арганізацыя культурна-асветніцкіх імпрэз, садзейнічанне ўсталяванню міжнацыянальнага міру і згоды.

У цырымоніі падпісання дакументаў удзельнічалі старшыня Савета Асамблеі народаў Расіі Святлана Смірнова, старшыня Савета ФНКА беларусаў Расіі Сяр-

Святлана Смірнова і Сяргей Кандыбовіч

гей Кандыбовіч, старшыня Праўлення Савета зямляцтваў Украіны ў Маскве Мікалай Лях. У зале былі сярод іншых члены Савета ФНКА беларусаў Расіі арцыбіскуп Віцебскі і Аршанскі Дзмітрый і народная артыстка Расіі Ларыса Трухіна. Святлана Смірнова

адзначыла: арганізацыі ўжо даўно супрацоўнічаюць. Сяргей Кандыбовіч падзякаваў беларускаму кіраўніцтву за стварэнне Дзелавога і культурнага комплексу Пасольства Беларусі ў Маскве — гасціннай пляцоўкі для рэалізацыі новых праектаў розных дыяспар.

ЛЮДЗІ СПРАВЫ

Фестывалі яе душы

Кіраўніца беларускай суполкі ў Самары
Ірына Глуская ўшанавана губернскай прэміяй

Гэта якраз тая абаяльная і моцная духам жанчына, дзякуючы якой адчуваецца бадзёры пульс беларускага жыцця ў Паволжы. І нам прыемна, што справы Ірыны Міхайлаўны знаходзяць прызнанне. У прыватнасці, нядаўна, калі адзначаўся Дзень Расіі, губернатар Самарскай вобласці Мікалай Маркушкін уручаў губернскай прэміі ды гранты ў галіне культуры і мастацтва. У сценах Дома Урада былі ўшанаваны 29 чалавек. Дыплом і нагрудны знак лаўрэата атрымала і прэзідэнт Самарскай абласной грамадскай арганізацыі беларусаў “Руска-Беларускае Братэрства 2000” Ірына Глуская. Так ацэнены яе праект “Фестывалі маёй душы” — своеасаблівы творчы дыялог беларускага і рускага мастацтваў. З 2004 года ў нас праходзяць абласныя дзіцяча-юнацкія фестывалы-конкурсы беларускага і руска-беларускага мастацтваў: “Беларусь — мая песня!” і “Единство”. Ірына Глуская іх заснавала, праводзіць пры падтрымцы актыву суполкі. Далучаем да справы навучэнцаў агульнаадукацыйных, музычных і школ мастацтваў, цэнтраў пазашкольнай адукацыі і развіцця дзяцей. Асабліва творчых форумаў і ў тым, што яны маюць інклюзіўную скіраванасць: у іх удзельнічаюць як здаровыя дзеці, так і дзеці з адметнасцямі развіцця, розных нацыянальнасцяў. Яны спазнаюць культуру народаў

Ірына Глуская з самарскім губернатарам

Беларусі ды Расіі.

Сёлета магчымасці ўдзелу ў праектах пашырыліся: на фэсце “Беларусь — мая песня!” паспяхова рэалізавана ідэя Ірыны Глускай — ладзіць заочныя туры для ўдзельнікаў з іншых гарадоў і краін. Цяпер для юных талентаў з абмежаванымі магчымасцямі з’явілася дадатковая фестывальная пляцоўка, каб заявіць пра сябе, паказаць здольнасці. Пашырэнню беларускай культуры ў рэгіёнах абавязкова паспрыяе і распрацаванае, а потым падпісанае Ірынай Глускай з партнёрамі Пагадненне аб творчым супрацоўніцтве з адукацыйнымі ўстановамі гарадской акругі Самара. Цяпер у творчых партнёрах суполкі — школы №101, 80, 124, 36, дзіцячыя музычныя школы №7, 6, 20, цэнтры “Творчасць” і “Пошук”.

У час цырымоніі ўзнага-

роджання адзначалася: шэраг праектаў лаўрэатаў атрымаў міжнароднае прызнанне, у іх ліку і “Фестывалі маёй душы”. “Я — дачка вайскоўца, наша сям’я прыехала ў Куйбышаў у 1974-м да новага месца службы бацькі, — сказала Ірына Міхайлаўна. — І з таго часу я жыю і працую ў гэтым горадзе, які стаў для мяне родным, але сваю беларускую культуру не забываю ні на імгненне. А ў 2000-м ініцыявала стварэнне абласной грамадскай арганізацыі беларусаў і выхадцаў з Беларусі, якую па гэты дзень і ўзначальваю. Сёлета мы адзначаем 15-гадовы юбілей. І для мяне як прафесійнага юрыста ўзнагарода асабліва дарагая: гэта высокая ацэнка маёй грамадскай дзейнасці”.

Кіраўніца самарскіх беларусаў, падзякаваўшы губернатару за ўзнагароду, адзна-

Выстава-прэзентацыя беларускай суполкі ў Самары

чыла: увага з боку ўлады — стымул для далейшай актыўнай працы. Губернатар выказаў спадзяванне, што досвед Ірыны Міхайлаўны ў гэтым пытанні будзе запатрабаваны не толькі ў Самарскай вобласці, але і краінах блізкага і далёкага замежжа. Ён таксама адзначыў: наша супляменніца праводзіць вялікую рознабаковую працу па стварэнні станоўчага іміджу Самарскага рэгіёна ў Беларусі. Пасля цырымоніі губернатар абмеркаваў з лаўрэатамі найбольш значныя падзеі ў жыцці вобласці. Ён падзякаваў лаўрэатам за іх уклад у культурнае развіццё вобласці: “Вы рэалізуеце ўнікальныя праекты ў розных галінах культуры. Вашы фэсты, спектаклі ды кнігі не маюць аналагаў у краіне”.

Мы, члены суполкі, таксама віншваем нашу Ірыну

Міхайлаўну з уручэннем губернскай прэміі. Жадаем добрага здароўя, поспехаў ва ўсіх пачыненнях і справах. У прыўзнятым настроі разам з ёю адзначалі мы Дзень Расіі. Плошча імя Куйбышава стала цэнтрам свята: сабраліся больш за 30 тысяч чалавек. У час праграмы “Россия — Родина моя!” працавалі і этнапляцоўкі, прадстаўляючы культуру і мастацтва шматнацыянальнай самарскай зямлі. І дарослыя, і дзеці ўдзельнічалі ў нацыянальных гульнях і шматэтнічным карагодзе Дружбы. А выстава-прэзентацыя нашай суполкі карысталася асаблівым поспехам. Можна было палюбавацца вырабамі народных майстроў, нават сфаграфаванца ва ўпрыгажэннях з саломкі, пагартаць свежую газету з Беларусі “Голас Радзімы”, пазнаёміцца з на-

шым часопісам “Адзінства (Единство)”.

На сцэне Дома дружбы народаў выступалі нацыянальныя гурты, у тым ліку і наш ансамбль “Каданс”. Гучалі беларускія і рускія песні. Гледчы падпявалі, было шмат апладысмантаў. У тым ёсць заслуга Іны Сухачэўскай, мастацкага кіраўніка гурта. Яна педагог па вакале вышэйшай катэгорыі, і да кожнага свята гурт рыхтуе арыгінальныя вакальна-харэаграфічныя нумары. Салісткі спяваюць на беларускай і рускай мовах, у прыгожых касцюмах, у іх выдатныя вакальныя здольнасці. Удзельніцаў свята віншаваў губернатар вобласці, у канцэртнай праграме выступілі вядомыя артысты.

Юлія Цяплянская, кіраўніца моладзевага аддзялення суполкі “Руска-Беларускае Братэрства 2000”

СЯБРОЎСТВА

Светлы талент з Латгаліі

Выстава карцін **Оскара Янсана ў даўгаўпілскім Цэнтры беларускай культуры спрыяе творчаму дыялогу беларускай і латышскай культуры**

З вялікай павагай я стаўлюся да людзей таленавітых: яны — сапраўдны скарб для грамадства. Мы з мужам даўно ведаем Оскара Янсана. А ён і ёсць таленавіты чалавек — знакаміты латгаліскі мастак. І вось прыйшла думка: зрабіць выставу карцін Оскара, пазнаёміць беларусаў з яго творчасцю. Наша суполка, дарэчы, імкнецца збліжаць творчых людзей розных нацыянальнасцяў: гэта ўзбагачае і беларускую культуру, і латышскую. У таварыстве “Уздым”, у Цэнтры беларускай культуры часта праходзяць выставы мастакоў, народных умельцаў, творчыя вечарыны паэтаў.

Выставу майстра Оскара Янсана хораша прадстаўляла намесніца старшыні таварыства “Уздым”

Людміла Сінякова. Усе даведаліся пра жыццё, этапы творчасці Янсана, гучаў цудоўны верш “Жаўранак” Станіслава Валодзькі. Оскар з маленства марыў стаць мастаком. Закончыў Рэзекненскае мастацкае вучылішча, папрацаваў мастаком-афарміцелем, паступіў у Латвійскую мастацкую акадэмію на педфакультэт. Атрымаў адукацыю: мастак жывапісу і настаўнік малявання і чарчэння. Пачаў удзельнічаць у выставах у Рызе. У 1986-м яго прынялі ў Саюз мастакоў СССР. Працаваў выкладчыкам у “Саўлес школе” (мастацкая школа) Даўгаўпілса. Займаўся рэстаўрацыяй касцёлаў у Латгаліі. Сам Оскар расказаў пра асаблівасці яго творчасці, выставы, у якіх удзельнічаў: у Латвіі, Беларусі, Францыі.

Гучалі вершы беларускіх паэтаў, сяброў таварыства “Уздым” — Анастасіі Сазанкавай, Паўла Плотнікава, Яўгена Голубева. Іх радкі перагукваліся з сюжэтамі карцін Оскара Янсана: так і ладзіўся творчы

Кветкі мастаку Оскару Янсону ад Людмілы Сіняковай

дыялог дзвюх культур. Выстава дала нам магчымасць глыбей адчуць душу мастака, знайсці тое, што збліжае нашы народы-суседзі.

Карціны Оскара разнастайныя па стыльвай падачы: ад рэалізму да мадэрна. Яны прыцягваюць увагу і захопляюць незвычайнымі фарбамі, цікавымі, жывымі сюжэтамі. Краявіды Латгаліі, памежнага з Беларуссю рэгіёна Латвіі, — амаль на ўсіх карцінах мастака. Вясковая прырода яму з дзяцінства блізкая. Зімовыя

пейзажы хоць і падобныя на першы погляд, ды такія розныя ў напісанні. Прыцягваюць увагу партрэты, на іх яркая бачны характары людзей, іх настроі.

Мастак пачуў словы ўдзячнасці і павагі, якія выказалі Яўгенія Гуляева, Анастасія Сазанкова, Мікола Паўловіч. Вернісаж прынес усім станоўчыя эмоцыі.

Вольга Паўловіч, намесніца старшыні таварыства “Уздым”, г. Даўгаўпілс

КАМФОРТНЫ ГОРАД

На ровары — без перашкод

Іван Іванаў

У Мінску ствараюцца зялёныя велапераезды

Яшчэ да Алімпіяды-80 ад мікрараёна Зялёны Луг у Лагойскім напрамку зрабілі веладарожку. А ў 2009-м, калі граданачальнікам быў Міхаіл Паўлаў, адкрылі доўтую, пад 30 км, веладарожку ўздоўж Свіслачы. Амаль праз увесь горад. Раварысты актыўна абжываюць гарадскую тэрыторыю, адстойваюць “жыццёвую прасторы” ў спрэчках з аўтамабілістамі ды пешаходамі. І ёсць поспехі!

Летась увосень, напрыклад, калі аптымізавалі рух на скрыжаванні праспектаў Машэрава і Пераможцаў, службы Дзяржаўтаінспекцыі ўхвалілі стварэнне зялёнага велапераезда — гэткага пафарбаванага ў зялёны колер участка веладарожкі, якая перасякае праезную частку. На такіх участках прыярытэт — у веласіпедыстаў і пешаходаў. Кіроўцы абавязаны іх прапускаяць, а раварысты маюць права не спешацца. Цяпер зялёныя велапераезды ствараюцца і ў іншых месцах горада.

СВЯТА

Добра быць разам!

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Адкрыццё фэсту праходзіла на пляцоўцы “Нам Перамога дасталася ў спадчыну”. Удзельнікаў і гасцей віталі кіраўнік адміністрацыі Прыморскага раёна Мікалай Цэд (дарэчы, Мікалай Рыгоравіч — уладжэнец беларускага горада Бабруйска), дэпутат Заканадаўчага сходу Санкт-Пецярбурга Андрэй Анохін і гасць з Беларусі — кіраўнік адміністрацыі Ленінскага раёна Мінска Валерый Кулеш. Затым гучалі песні, выступалі танцоры з творчых гуртоў з расійскіх рэгіёнаў. Паказалі майстэрства і танцоры беларускага гурта “Шчодрыца”. У выкананні групы пецярбургскіх артыстаў — уладжэнцаў Беларусі! — пад кіраўніцтвам Аляксандра Пахмутава гучалі беларускія песні.

Адна з пляцовак па традыцыі

прадстаўляла Беларусь. Гаспадарыла там суполка “Белья росы”, якой кіруе Ірына Рогова. Яна, дарэчы, з Гомельшчыны, уладжэнка вёскі Бібікі Мазырскага раёна, і ўжо больш за 30 гадоў жыве ў Піцеры. Па сутнасці, лёс самой Ірыны сведчыць: у Беларусі і Расіі шмат агульнага, і ёсць шчырае памкненне грамадзян абедзвюх краін жыць у дружбе і згодзе. Тэма сяброўства гучала і ў літаратурна-музычнай кампазіцыі “Адкрыццё Першага Беларускага фронту”. Паэтка Любоў Тарасова-Нікіціна чытала свае вершы пра Беларусь і Расію. Самадзейныя артысты-беларусы з Піцера і Ленінградскай вобласці выконвалі беларускія песні і танцы, яны змяняліся рускімі. Гледчам спадабаліся выступленні жаночай вальскальнай групы “Рэчанька” і дзіцячага

гурта “Вера” — гэта маладзёжнае аддзяленне “Белых рос”. І якраз калі прыпеўкі выконвалі Лявон Габрушонак і Багуслава Грыгор’ева, падышлі да іх Мікалай Цэд і Валерый Кулеш. На іх тварах з’явіліся ўсмішкі: прыемна пачуць родную мову ўдалечыні ад Бацькаўшчыны! Абодва беларусы з задавальненнем слухалі і артыстаў-супляменнікаў з Прадзюсарскага цэнтра “Неўскія барытоны” пад кіраўніцтвам Аляксандра Пахмутава — яны выканалі некалькі вядомых твораў расійскіх і беларускіх аўтараў. Дарэчы, я пабачыў, як адна жанчына сярэдняга ўзросту пачала падпяваць артыстам песню пра Беларусь, пра белага бусла, які ляціць над Палесем, і ў яе, мабыць, перахапіла горла ад пачуццяў... Паспешліва дастала хустцінку, пачала выціраць слёзы. А

Падковы на шчасце беларусы і расіяне кавалі разам

неўзабаве зноў усміхалася, бо глядзе-ла ўжо на маленькіх артыстаў.

Дзень Перамогі — гэта, як вядома, свята са слязамі на вачах. І фэст “Славянскі кірмаш”, прысвечаны 70-годдзю нашай агульнай Перамогі, як бачым, выклікае шчымлівыя пачуцці. Таму і былі на ім радасць, і смех, і слёзы. Падводзячы вынікі фэсту, Мікалай Цэд нагадаў, што асноўная задумка ў арганізатараў свята — паказаць не толькі ўнікальнасць славянскага свету, але і яго культуру, гісторыю, традыцыі. На ім бачна, што нас аб’ядноўвала раней і што лепш за сёння. Падобныя свята, заўважыў

Мікалай Рыгоравіч, у Санкт-Пецярбургу плануецца праводзіць і надалей. “Мы ў захапленні ад таго, што сёння ўбачылі, — адзначыў гасць з Мінска Валерый Кулеш. — У нас, славян, шмат агульнага. І нам хораша быць разам, бо разам мы — сіла! Пастараемся ваш досвед правядзення такога выдатнага свята ажыццявіць і ў Беларусі. Дзякуй вам!”

Застаецца дадаць, што на гарадскім фэсце “Славянскі кірмаш” пабывала звыш 15 тысяч гасцей і жыхароў горада.

Васіль Шалак, г. Санкт-Пецярбург

ПАМЯЦЬ

Лёс, абпалены вайною

Жыццё беларускага партызана Анатоля Краўчанкі служыць прыкладам для дзяцей і ўнукаў

Свайго тату, Анатоля Браніслававіча, я памятаю вясёлым, жыццядарасным чалавекам, якога ўсе ў акрузе паважалі і любілі. Ён нарадзіўся на Гомельшчыне 10 студзеня 1917 года, у вёсцы Марытон Рэчыцкага раёна. У Рэчыцы закончыў сямігодку. Пра сябе сам мала нам раскаваў, і я пакрысе збіраў звесткі пра яго ўжо дарослаю. Мне расказалі старэйшыя: рос ён у вялікай дружнай сям’і, з дзяцінства быў у працы. На пачатку 1941 года прыехаў да сястры Яніны: яна жыла з мужам у Беластоку, гэта быў яшчэ беларускі горад. Тата шукаў там сабе працу, але пачалася вайна.

Пра той час вось што расказвала дачка цёткі Яніны, мая старэйшая стрыечная сястра Рыта Мачок: “Уранні нас разбудзіў страшэнны грукат. Мне было 8 гадоў, і я ўсё добра памятаю. На вуліцы нешта ўзрывалася, чуліся жудасныя крыкі. І вось на нейкі момант я нібы заснула і ачомалася ўжо на руках дзядзькі Толі (майго таты. — **Аўт.**). Як расплюшчыла вочы, то мы ўсе — мама, тата з сястрой Алай на руках, дзядзька Толя са мной — сядзелі на нейкіх руінах. Усе — з вялікім страхам у вачах. Аказваецца, снарад трапіў у наш дом, і мы цудам выратаваліся. Алачку, якой было некалькі месяцаў, засыпала дзядзька ў ложку. Тата, Мітрафан Куляшоў, знайшоў сваю дачку, вырагавіў яе. Навокал чуліся плач дзяцей, крыкі людзей... Жудасць!”

Не сумняваюся: так яно і было. Дзіцячая памяць, як вя-

дома, вельмі моцная. Сястра расказвала, што праз некаторы час яе і мой (будучы) таты аднекуль раздабылі каня з возам, пагрузілі ўсіхды памчаліся з горада. Іншыя людзі хто як таксама спыталіся выбрацца з небяспечнай зоны. У нейкі момант у небе з’явіліся самалёты, пачалі прама на людзей скідаваць бомбы. Усе кінуліся ўрасыпную, хто куды. Сяк-так выбраліся, а праз некаторы час дарогу бежанцам заступілі і фашысцкія матацыклісты. Тым часам мае родныя дабраліся да вёскі Дарані (цяперашняга Свіслацкага раёна) ды там і засталіся: далей немцы нас не пусцілі. “Мы пайшлі да нейкіх людзей на пастой, — успамінала далей Рыта. — Тата і дзядзька Толя сталі шукаць там працу, каб неяк карміць нас. Мама — з грудною дачкой — даглядала нас, гатавала супы з крапівы і лебяды. І я дапамагала ёй, хадзіла па вёсцы і прасіла міласціну. Хто калак жытняга хлеба падасць, хто малака ў бутэльку налье... Шкадавалі нас, называлі жабракамі-пабарушкамі”.

У 2013-м Рыта выдала зборнік вершаў. У адным з іх, які назвала “Успамін пра адважнага партызана Краўчанку Анатоля і маё дзяцінства”, апісала той цяжкі час. А як складалася далей татава жыццё, мне ўжо расказвала мама, Вольга Адамаўна. Я даведлася, што яе бацькі вялі аднаасобную гаспадарку, і неяк у двор да іх зайшоў малады сімпатычны хлопек, спытаў: ці не патрэбныя ім работнікі? “Бацька паглядзеў уважліва ды вырашыў узяць яго на працу, — успамінала мама. — Малады чалавек, які назваўся Анатолям, працаваў старанна, спраўна выконваў абавязкі”. Паглядзеў і на гаспа-

дарову дачку, а праз некалькі месяцаў прызнаўся маме ў сваіх пачуццях. Мама адказала ўзаемнасцю, і ў лістападзе 41-га яны пажаніліся. Тата перайшоў жыць у прымы, і праз дзевяць месяцаў у маладой сям’і нарадзіўся сын, якога назвалі таксама Анатолям — у гонар бацькі.

Але ішла вайна, і кліч партыі “Усе на абарону Радзімы!” людзі чулі і ў тыле ворага. Анатоля быў камсамольцам, адным з першых пайшоў у партызанскі атрад імя Жукава брыгады імя Чапаева — ён дыслацыраваўся ў Ружанскай пушчы Брэсцкай вобласці. Праз некаторы час сярод жыхароў вёскі з’явіўся фашысцкі прыхвасцень — ён і выдаў сем’ю, з якіх мужчыны, хлопцы пайшлі ў лес, у партызаны. І вось 13 сакавіка 1943 года ў Дарані наляцеў карны атрад. Фашысты акружылі восем хат, пачалі выганяць на вуліцу жыхароў — і старых, і малых. Такая ж доля спасцігла і сям’ю маіх родных. Маме ўдалося ўцячы, але яе тату, маці і паўтарагадовага сыночка ворагі расстралілі. Пра тое, як яна выжывала, я пісала ў артыкуле “Як мая мама стала партызанкай” (ГР, 08.05.2014). Потым тата адшукаў хворую, ледзь жывую сваю жонку і забраў да сябе ў атрад. Да гэтага ж мама, камсамолка, была ад пачатку вайны сувязной партызанскага атрада імя Кірава брыгады імя Панамарэнкі. Дапамагала партызанам як сувязная і мая сястрыца Рыта.

Калі мама падлячылася ў атрадзеімя Жукава, прыйшла ў сябе пасля страшэннай страты бацькоў і сына, то, як кажуць, таксама стала ў строй. Разам з татам, расказвала, хадзіла ў разведку, падрывала масты, спускала пад адхон варожыя

А. Краўчанка — старшыня сельсавета. 1970-я гады

эшалоны з баявой тэхнікай... Карацей, партызанілі. Пра падрабязнасці распягаць іх ужо нельга: няма на свеце ні таты, ні мамы... У документах значыцца: у партызанскім атрадзе бацькі мае былі да 14 ліпеня 1944 год. Тады, напэўна, вызвалілі ад ворагаў і нашу мясцовасць, яна на захад ад Мінска. Тата мой быў узнагароджаны ордэнам Айчынай вайны II ступені, медалямі. Ужо як камуніст быў заняты важнымі справамі: працаваў у Поразаўскім вадкамаце Свіслацкага раёна (1946—1958), кіраваў калгасам імя Варашылава ў вёсцы Нізяны Ваўкавыскага раёна (1959—1960), потым у тым жа раёне — Падароскім спіртзаводам (1961—1963). Працаваў яшчэ трэцім сакра-

таром Ваўкавыскага райкама партыі (1964—1965), а з 1966 года і да выхаду на пенсію ў 1977-м — старшынёй Падароскага сельсавета.

Мы дзеці, а нарадзілася нас у сям’і пасля вайны чацвёрта, вельмі любілі тату: нават чарга была, каб спаць з ім побач, пабыць з ім і расказаць пра свае справы і праблемы. Ён усіх уважліва выслухоўваў, калі нешта трэба было — дапамагаў, заўсёды трымаў дадзенае нам слова. Быў вельмі кампанейскі, да нас часта прыходзілі госці, татавы баявыя сябры. Яны успаміналі свае справы ваенных гадоў, спявалі партызанскія песні. Я, як самая старэйшая, уважліва слухала іх і зараз памятаю многае з іх аповедаў. З часам стала пра тое пісаць. У

зборніку “На жыццёвых скрыжаваннях” расказала пра сваіх бацькоў, іх удзел у партызанскай барацьбе ў гады вайны — апавяданне называецца “Дзеля жыцця на зямлі”. Помніцца яшчэ: тата быў вельмі музычна адораным чалавекам. Ён прыгожа спяваў, танцаваў і ліха адбіваў чачотку, граў на гармоніку і бубне. Здавалася б, закончыў да вайны толькі сямігодку, аднак быў эрудытам, выдатна разбіраўся ва ўсіх палітычных і эканамічных пытаннях жыцця, займаючы ў асноўным кіруючыя пасады. Я з дзяцінства любіла гісторыю і часта вяла з ім дэбаты — нам было гэта вельмі цікава. У 1968-м я выйшла замуж за казаха і з’ехала з ім у Казахстан. Бацька перажываў за мяне: як сустрэнуць дачку людзі зусім незнаёмыя і розныя і як я там сваё жыццё зладжу? Праз два гады мы прыехалі ў госці шчаслівыя і радасныя, дастаткова забяспечаныя. І тата, паддалася мне, супакоіўся.

Калі ён выйшаў на заслужаную пенсію, то пачаў больш займацца прэсідзённай гаспадаркай: не любіў сядзець без справы. Яго не стала 16 жніўня 1988 года, на 71-м годзе жыцця. Гэта была вялікая страта для ўсіх нас: мог бы яшчэ жыць ды жыць... А ў сэрцах нашых ён жыве па гэты час. І ў год Вялікай Перамогі мы яшчэ часцей успамінаем пра родную нам сям’ю беларускіх партызанаў з глыбінкі — Анатоля і Вольгу Краўчанкаў. Дзякуй за Перамогу, і светлая вам памяць, дарогія! Спачывайце з мірам.

Галіна Жампеісава-Краўчанка, старшыня Беларускага этнакультурнага аб’яднання Усходне-Казахстанскай вобласці, г. Усць-Каменогорск

ЛІТАРАТУРНЫЯ ВАНДРОЎКІ

Край паэтаў і дзівоснай красы

Пісьменнікі і музейшчыкі пабывалі на Лепельшчыне, наведалі бібліятэку-музей Тодара Кляшторнага ў аграгарадку Камень

“Дзе месяц з зорнае званьніцы/
Вартуе золата кляноў./ Хачу сьпяваць,
Хачу маліцца/ Над чаркай выпітых
гадоў...” Ці вось яшчэ: “Як сумна,
любая, дакоры./ З твайго кілішка
дапіваць./ Калі так свецяць, свецяць
зоры./ Калі так зоры зіхацяць”. Вы-
дыхнуць такія чыстыя, з пацінай
лёгкай туті радкі мог толькі вельмі
таленавіты паэт. А Тодар Кляшторны
і быў такім: яго называлі беларускім
Ясеніным. Паводле ўспамінаў су-
часнікаў, гэта быў ціхі, спакойны і вы-
ключна вяселы чалавек. Ён заўсёды
і ўсюды стараўся быць непрыкмет-
ным. На радзіму аўтара паэмы “Калі
асядае муць”, шэрагу зборнікаў, у
якіх надобразлівыя ўбачылі ан-
тысаветчыню (Тодар Кляшторны
быў арыштаваны ў 1936-м, асуджа-
ны да вышэйшай меры пакарання ў
37-м — асабовая справа К. № 10476-с
захоўваецца ў архіве КДБ Беларусі,
рэабілітаваны ў 1957-м), і скіраваліся
ўдзельнікі праекта “Літаратурнае
падарожжа”. Яго, нагадаем, твораць
Дзяржаўны музей гісторыі белару-
скай літаратуры і Саюз пісьменнікаў
Беларусі.

Пазедка ладзілася па запрашэнні
Ірыны Тарасавай, дырэктаркі Лепель-
скай цэнтралізаванай бібліятэчнай
сістэмы. Яна даведлася пра наш
праект і звярнулася ў музей і СПБ
з прапановай наладзіць сустрэ-
чу пісьменнікаў, музейшчыкаў з
жыхарамі Лепельшчыны. 110 сакавіка,
напярэдадні 112-й гадавіны Тодара
Кляшторнага, былі цікавыя, пазна-
вальныя для абодвух бакоў сустрэчы:
у Лепелі ды ў аграгарадку Камень.

Мы наведалі бібліятэку-музей То-
дара Кляшторнага ў мястэчку Камень,
былі ўражаны: з вялікай любоўю і па-
вагай на Лепельшчыне ставяцца да
сваёй гісторыі, да землякоў-творцаў.
Гэта адчувалася і пад час экскурсіі,
якую праводзіла Ірына Знорак, і ў

Творчая каманда з Мінска на Лепельшчыне

клопатах па захаванні памяці, пра-
пагандзе творчасці нараджэнцаў
Лепельскага краю. Пра тое мы
гаварылі з намесніцай начальніка
аддзела ідэалагічнай работы, куль-
туры і па справах моладзі Тамарай
Бароха. Мы атрымалі ў падарунак
цэлы стос буклетаў, прысвечаных
Лепельшчыне, кнігу паэзіі “Прыз-
нанне ў любові”: вершы вядомых і
малавядомых аўтараў, захопленых
прыгажосцю роднага краю. Для гас-
цей ладзілі экскурсію па Лепелі, і мы
пабачылі цікавыя помнікі гісторыі,
зрабілі здымкі на памяць разам з вя-
домым, яшчэ па творах Уладзіміра
Караткевіча, лепельскім цмокам ды з
русалкай: яна прыжылася ў гарадскім
парку, на беразе прыгожага возера.

І гасці прыехалі з падарункамі:
у бібліятэку мястэчка Камень
перадалі кнігі сучасных беларускіх
пісьменнікаў, дарылі свае кнігі

з дарчымі надпісамі. Прамовы
пісьменнікаў Г. Пашкова, К. Камейшы,
А. Марціновіча, А. Легаставай, му-
зейных супрацоўнікаў прысвячаліся
як адметнаму мастацкаму таленту і
паэтычнаму светапогляду Т. Кляш-
торнага (ён выявіўся найперш як
паэт авангарднага мыслення, твор-
ца імажынісцкай школы з яркімі
і непаўторнымі перажываннямі,
настроямі, пачуццямі), так і сучасна-
му літаратурнаму працэсу.

Сапраўдныя паэты, казалі гасці,
не вучацца паэзіі — яны ў ёй жывуць:
сталеюць, здзяйсняюць тое, што ім
наканавана, і адыходзяць у Вечнасць.
Так было і ў кароткім жыцці То-
дара Кляшторнага. Таму на сустрэчы
гучала шмат вершаў — музейшчыкі
цытавалі творы вядомага лепельца
(ён нарадзіўся, дарэчы 26.2(11.3).1903
г. у вёсцы Парэчча Лепельскага паве-
та Віцебскай губерні), а паэты чыталі

Паэт Тодар Кляшторны

свае творы. Гасці і гаспадары засталіся
задаволеныя сустрэчай.

На пачатку мы разлічвалі, што
праект “Літаратурнае падарожжа”
ўтрымаецца на плыні жыцця гады
два, а ён жыве ўжо чацвёрты! У час
размоваў з людзьмі ў розных кутках
Беларусі, куды мы выязджалі, адчу-
ваецца — сустрэчы такога кшталту
патрэбны і пісьменнікам, і чытачам,
і музейшчыкам. Гэта цудоўная маг-
чымасць для жыхароў беларускай
глыбінкі адкрыць для сябе сучасных
пісьменнікаў, задаць ім пытанні,
атрымаць пасыл для чытання, да-
ведацца і пра музейную працу, за-
хаванне памяці пра нацыянальную
літаратуру. А пісьменнікаў падарож-
жы, вядома ж, натхняюць на новыя
творы.

**Лідзія Шагойка, загадчыца
культурна-адукацыйнага
аддзела Дзяржаўнага музея
гісторыі беларускай літаратуры**

ПЛАНЕТА ЛЮДЗЕЙ

РОЗНЫЯ МОВЫ

Ніна Шапакоўская

**У Беларускай дзяржаўнай
універсітэце ў трэці раз
прайшоў Мінскі фестываль
моў**

Лінгвісты і аматары збірліся на
філфаку, узгадалі самыя цікавыя ды
кур’эзныя факты пра паўсонні моў. І
кожны паспрабаваў вымавіць хоць
колькі слоў на кпеле, наваха, сухілі
ды афрыкаанс. Сярод найбольш
чаканых былі эльфійскі сіндарын,
прыдуманы аўтарам рамана “Уладар
пярсеўкаў” Джонам Толкінам, ды
клінгонская мова — ад персанажаў
фільмаў “Зорныя войны”. У свеце
толькі з тузін аматараў фэнтэзі і на-
вуковай фантастыкі могуць свабодна
размаўляць на тых штучных мовах.
Аднак намаганнямі энтузіястаў на
клінгонскай выдадзена некалькі пе-
ракладных кніг, у тым ліку “Гамлет”
Уільяма Шэкспіра.

Цяжкасці з пошукам носьбітаў
мовы адчуў студэнт-славіст з Германіі
Рубэн Бівальд. Па словах гасця,
цікаваць да нашай мовы звязана з яго
навуковай працай па Магдэбургскім
праве. І цуд: пасля семестра на
філфаку Рубэн размаўляе амаль без
памылак! Хоча працягваць у арыгінале
Статут Вялікага Княства Літоўскага.
Спадзяецца, што беларуская мова
будзе больш запатрабаванаю.

“Мова — гэта люстэрка гісторыі,
традыцыі і культуры кожнага на-
рода”, — адзначыў на адкрыцці фэ-
сту дэкан філфака БДУ Іван Роўда.

Так прэзентавалі мову фарсі

Удзельнікі форуму змаглі пазнаёміцца
не толькі з мовамі, але трохі і з
традыцыямі розных рэгіёнаў. Так,
пасля армянскіх песень, індыйскіх
танцаў можна было пасмакаваць чаю
ў час кітайскай чайнай цырымоніі,
паслухаць беларускі гурт музычных
этна-эксперыментаў “Нагуаль”.

ЯК СПРАВЫ, ДЫСПАРА?

Пачастункі ад “Сяброў”

**Беларусы ў эстонскай
Нарве ўмеюць не толькі
хораша спяваць...**

Нядаўна ў нас праходзілі Дні го-
рада Нарвы, і наша суполка “Сябры”
праявіла сябе і ў вялікім канцэрце ў
Палацы культуры “Ругадзіў”, і пра-
ектам “Беларуская хатка”: там мы
паказвалі, што ўмеем прыгожае
рабіць сваімі рукамі ды частавалі
гасцей беларускімі стравамі.

Падаецца мне, упершыню за
15 гадоў існавання суполкі наша
“Беларуская хатка” была такая ба-
гатая. Колькі розных страў! Най-
смачнейшы суп са шчаўя рабілі па
адмысловым рэцэпце. Беларускія
наліснікі з варэннем... А салёнае
сала (не толькі ж Украіна славіцца

ім) якое было! Ды яшчэ разна-
стайныя бутэрброды, пірагі. І як
прывітанне ад кулінараў Германіі
— залацісты смачны крэпель (гэткі
хрусткі дэсерт). Ды нягледзячы
на ўсё гэта прыгожае і смачнае
хітом беларускай кухні сталі... Ну
вядома ж драпікі! Дзякуй за ўсё
гэта нашым кухарам-кулінарам:
Сашы Собалевай і Любе Мазано-
вай, Вікторы Радзівонавай і Сафіі
Сякі, а таксама Марыі Ларэнс, Ла-
рысе Ждановіч, Віктару Байкачову.

Але ж каб паспытаць нашы
прысмакі, трэба было адказаць на
пытанне: што вы ведаеце пра Бела-
русь? Каму вельмі цяжка было ад-
казаць, пыталі больш простае: хто
жыве ў Белаежскай пушчы? Або

якія ансамблі з Беларусі выступалі
ў Нарве? Часам і падказвалі адказ.
Бо галоўная мэта любой віктарыны
— даведацца нешта новае. У “хат-
цы” ж нашай было нямала чаго і
для вачэй — прыгожыя карціны
майстрых-вышывальшчыц Сафіі
Сякі ды Ганны Пярсіцкай. А Ма-
рыя Ларэнс выставіла свае карціны
са скуру.

Прыемна, што і надвор’е спрыя-
ла святлу: свяціла сонейка, адно што
вечер трохі перашкаджаў спяваць.
У вялікім зборным канцэрце ўсіх
этнасуполак Нарвы і наш гурт бе-
ларускай песні парадаваў глядачоў
вясёлымі спевамі. Было шмат
апладысmentaў і нават крыкі “Бра-
ва!” Значыць, стараліся нездарма!

Муж і жонка Пярсіцкія: Ганна — беларуска, Фелікс — эстонец

Цяпер у нашых планах
— падрыхтоўка да паездкі на
Бацькаўшчыну ў сярэдзіне жніўня.
Мяркуем прыехаць са сваім гуртом

ды абавязкова выступіць і ў Бары-
саве — горадзе-пабраціме Нарвы.

**Людміла Аннус, старшыня
суполкі “Сябры”, г. Нарва**

Заснавальнік:

Установа Адміністрацыі Прэзідэнта
Рэспублікі Беларусь “Рэдакцыя
газеты «Светская Беларусь».

Вул. Б. Хмяльніцкага, 10*, 220013, Мінск

Рэдактар

Віктар Міхайлавіч Харкоў

Адрас рэдакцыі:

пр. Незалежнасці, 44, Мінск, 220005

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 61.

Выдадзена 2 сакавіка 2009 г. Міністэрствам

Інфармацыі Рэспублікі Беларусь

Бюро па рэкламе:

Тэл. +375 17 290 60 11

Тэлефон рэдакцыі:

+375 17 288 17 82;

факс: +375 17 290 68 31

E-mail: golas_radzimy@tut.by

Аб’ём выдання: 1 друк. арк.

Тыраж: 1925, Заказ: 1049

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Газета надрукавана на Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве

«Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106

ад 30.04.2004. Праспект Незалежнасці, 79, 220013, Мінск

Час падпісання ў друк: 20.10

Выходзіць 1 раз на тыдзень

Пазіцыі рэдакцыі і аўтараў, матэрыялы якіх
друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”,
могуць не супадаць.

© “Голас Радзімы”, 2015